

ELK GEZIN GEZOND

Stap 2: breng de beginsituatie in kaart op vlak van alcohol en andere drugs

---

Bestaande gegevens verzamelen

Om bestaande gegevens, zowel lokaal als ruimer, in kaart te brengen, kan je gebruik maken van volgende bevragingen/onderzoeken/verslagen/etc.:

VLAAMS/BELGISCH/EUROPEES:

1. Cijfers uit de [Gezondheidsenquête](#).
2. [Thematische VAD-factsheets](#) over verschillende producten. Hierin vind je ook steeds de recentste cijfergegevens.
3. [Thematische VAD-productinformatiedossiers](#) met een bundeling van de wetenschappelijke kennis over verschillende producten.
4. Syntheserapport VAD-leerlingenbevraging:
  - a. [Artikel over de leerlingenbevraging van 2016-2017](#)
  - b. [Het onderzoeksrapport van de leerlingenbevraging van 2016-2017](#)
5. Resultaten van de [HBSC-studie](#), een Europese survey bij schoolgaande jongeren over leefstijl, gezondheidsgedrag, subjectieve gezondheid en gepercipieerde gezondheid.
6. Resultaten van de [ESPAD-studie](#), een internationaal onderzoek over het middelengebruik bij 15-16-jarige scholieren.
7. Resultaten van het [VAD-uitgaansonderzoek](#), een enquête over alcohol- en druggebruik bij bezoekers van clubs, dance-events en festivals.
8. Resultaten van de [VAD-studentenbevraging](#), een bevraging onder studenten van alle hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen en Brussel.
9. Resultaten van de [SOCOST studie](#), meting van de sociale kosten - gerelateerd aan gezondheid, criminaliteit en verkeersongevallen - van verslavende middelen (alcohol, tabak, illegale drugs, en psychoactieve medicatie).

LOKAAL:

1. Cijfers van het (lokaal) OCMW
2. Cijfers van de (lokale) politie
3. Gegevens uit de patiëntenregistratie (eerstelijns hulpverlening, ziekenhuizen, ...)
4. Resultaten uit bevragingen over welbevinden op scholen
5. Andere lokale preventiecijfers

Lokale situatie in kaart brengen

Naast bestaande gegevens in kaart te brengen, is het ook interessant om gegevens over de huidige lokale situatie te verzamelen. Daarvoor kan je bijvoorbeeld gebruik maken van:

1. Een **quickscan** voor het maken van een lokale analyse rond alcohol en drugs in de gemeente. Dit is een vragenlijst die je bij een ruim aantal stakeholders kan afnemen om te zien wat er leeft op vlak van alcohol en drugs in je gemeente of regio. Een voorbeeld van een online bevraging, zoals gehanteerd tijdens het pilootproject door Huis van het Kind Kontich, vind je in **bijlage 1**). Theoretische achtergrond en toelichting hierbij, vind je in deze [handleiding van ECAT](#).
2. Voer een 'Analyse van de lokale alcohol- en drugproblematiek' (**ALAD**) uit: ALAD is een simulatieprogramma gebaseerd op de Vlaamse resultaten van de gezondheidsenquête van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV). Via dit programma kunnen cijfers op maat van de gemeente of stad gesimuleerd worden.
3. Een nodenbevraging bij de partners van het Huis van het Kind – Vraag ondersteuning aan het regionaal CGG preventiewerk tabak, alcohol en drugs
4. Neem deel aan de [lokale monitor voor horeca of detailhandel](#) om na te gaan in welke mate de wetgeving op de verkoop van alcohol aan minderjarigen in jullie stad of gemeente wordt nageleefd.
5. Scholen motiveren om deel te nemen aan [de VAD-leerlingenbevraging](#). Met de VAD-Leerlingenbevraging kan je een analyse maken van de beginsituatie op de school. Zo kan je gerichte acties ondernemen en evalueren of doelstellingen worden bereikt. De VAD-Leerlingenbevraging reikt je ook een tool aan om de communicatie en de dialoog over het thema te bevorderen.
6. Eens je lokale gegevens of cijfers ter beschikking hebt, is het belangrijk om deze verder te analyseren en er betekenis aan te geven. De resultaten worden best teruggekoppeld aan de respondenten of een representatieve groep ervan. Je kan bijvoorbeeld een **focusgroep** samenstellen om de voornaamste resultaten te bespreken en te verdiepen. Idealiter doe je een aantal focusgroepen, homogeen of divers samengesteld, en betrek je ook diverse burgers. Een voorbeeld van focusgroepvragenlijst, zoals gehanteerd door Huis van het Kind Kontich, vind je in **bijlage 2**.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 – LOKALE ANALYSE KONTICH

Deze vragenlijst polst naar de lokale situatie in Kontich in verband met alcohol en andere drugs.

1. Wat zijn volgens jou de belangrijkste alcohol- en drugproblemen in Kontich? (Duid de belangrijkste problemen aan. Maximaal 3 antwoorden)

Alcohol

- Geweld en andere misdrijven (inbraak, diefstal, seksueel misbruik,...): alcohol- en druggerelateerd
- Openbaar, antisociaal gedrag (openbare dronkenschap, vandalisme, nachtlawaai, wildplassen ...)
- Verkeersveiligheid: rijden onder invloed
- Alcoholconsumptie beschouwen als norm
- Alcoholmisbruik (grote hoeveelheden, zuippartijen, ...)
- Overlast bij fuiven of andere evenementen (festivals, carnaval ...)
- Verkoop van alcohol aan min-zestienjarigen en van sterkedrank aan min-achtienjarigen

Drugs

- Druggebruik op openbare plaatsen (op straat, op pleintjes of in parkjes, parkings, in de stationsbuurt, ...)
- Dealen (op straat, in cafés, privépanden, parkings, ...)
- Leegstaande of verwaarloosde panden die druggebruikers aantrekken
- Polydruggebruik (het combineren van meerdere soorten drugs, inclusief alcohol)
- Druggebruik door minderjarigen

Gevolgen

- Onder invloed zijn op de werkvloer
- Lichamelijke, emotionele en psychologische problemen te wijten aan alcohol- en druggebruik
- Persoonlijke sociale gevolgen (financiële problemen, werkloosheid,...)
- Ontwrichte gezinssituatie (verwaterde familiebanden, huishoudelijk geweld, kinderen van ouders die gebruiken...)

Andere

- Overmatig gebruik van psychoactieve medicatie (angstremmers, slaap- en kalmeermiddelen, antidepressiva, ...)
- Problematisch gebruik van internet (online gamen, sociale media, smartphone, etc.)
- Gokverslaving
- Andere (beschrijf kort in het vrije invulveld hieronder)

Verklaar jouw keuze(s) kort:

2. Zijn onderstaande uitspraken van toepassing in Kontich? (laat open indien niet van toepassing of niet gekend)

(de antwoordopties zijn: Helemaal niet akkoord – eerder niet akkoord – eerder akkoord – helemaal akkoord – geen antwoord)

* Met illegale drugs bedoelen we verboden middelen zoals cannabis, cocaïne, heroïne, xtc, speed, ...

* Psychoactieve geneesmiddelen beïnvloeden vooral het centrale zenuwstelsel en psychische functies, zoals ons bewustzijn en ons gedrag: slaap- en kalmeringsmiddelen, antidepressiva en opioïde pijnstillers ...

- Illegale drugs* zijn gemakkelijk beschikbaar, voor wie dit wil.
- Problemen hebben eerder te maken met overmatig alcoholgebruik dan met het gebruik van illegale drugs
- Er wordt voldoende opgetreden tegen alcohol- en druggerelateerde overlast.
- De alcoholgerelateerde problemen worden lokaal goed aangepakt
- De druggerelateerde problemen worden lokaal goed aangepakt
- Het is in alle wijken veilig om 's avonds over straat te wandelen
- Burgers weten waar ze in de gemeente terecht kunnen voor informatie over en problemen rond alcohol, illegale drugs
- Jongeren kunnen gemakkelijk aan alcohol geraken, ook wanneer ze nog niet oud genoeg zijn om alcohol te mogen aankopen
- Jongeren worden voldoende gesensibiliseerd over alcohol en andere drugs
- Kwetsbare groepen worden voldoende gesensibiliseerd over alcohol en andere drugs
- We moeten meer aandacht besteden aan overmatig gebruik van psychoactieve geneesmiddelen*
- We moeten meer aandacht besteden aan problematisch internetgebruik (gamen, sociale media, smartphone, etc.)
- We moeten meer aandacht besteden aan gokverslaving en -problemen
- Verduidelijk jouw antwoord

3. Druggebruik: zijn er specifieke locaties, risicosituaties en doelgroepen waarbij de problematiek zich voordoet? Om welke drug(s) gaat het voornamelijk:

- Locatie(s) (in de horeca, op straat, bepaalde buurten, parken, speelterreinen, parkings, ...):
- Risicosituatie(s) (voor of tijdens het uitgaan, lokale evenementen, ...):
- Doelgroep(en) (leeftijd, genderverschillen, socio-economische status, nationaliteit, ...):
- Soort(en) drug(s):

4. Heeft jouw doelgroep inzake alcohol en andere drugs nood aan:

- Informatie
- Sensibilisering
- Ondersteuning/begeleiding
- Doorverwijzing
- Andere (verklaar hieronder)
- Geen

Verklaar je keuze(s) kort:

5. Hebben de mensen met alcohol- en drugproblemen die je kent ook nog andere problemen die we dringend(-er) moeten aanpakken:

6. Heeft jouw organisatie op vlak van alcohol en andere drugs nood aan ondersteuning:

- Vorming
- Informatie
- Educatieve tools
- Een beleid
- Praktische ondersteuning
- Doorverwijzing (info/mogelijkheden)
- Andere: (verklaar hieronder)
- Geen

Verklaar je keuze(s) kort:

7. Naar wie of naar waar verwijst jij jouw doelgroep door voor het thema alcohol en andere drugs?

8. Wat moet er volgens jou gebeuren om de alcohol- en druggerelateerde problemen te verminderen in Kontich?

9. Heeft jouw organisatie in het verleden al gewerkt rond alcohol en andere drugs?

- Ja
- Nee

10. Welke maatregelen of initiatieven hebben in het verleden gewerkt of juist niet gewerkt?

11. Voor welk type organisatie werk je? Duid het type aan dat het best bij je organisatie aansluit.

- Gezondheid (huisarts, apotheker, GGIK, CGG, LOGO, spoedarts, ...)
- Welzijn (OCMW-medewerker, sociale dienst, thuiszorgdienst, LOI, regioverpleegkundige, CAW-medewerker, ...)
- Veiligheid en justitie (politie, wijkagent, gemeenschapswacht, commissaris, jeugdpolitie, ...)
- Vrije tijd (sportclubuitbater, jeugdwerk, cultuur, zaalverantwoordelijke, gezinsbond-lid, ...)
- Onderwijs (leerkracht, schooldirectie, CLB-medewerker, vertegenwoordiger van ouderraad ...)
- Jeugd (Jeugddienst, speelplein, jeugdambassadeur, animator, ...)
- Detailhandel (supermarkt, nachtwinkel, ...)
- Horeca (café, barman, security, clubuitbater, ...)
- Lokaal bestuur (beleidsverantwoordelijk, management, ambtenaar)
- Armoede (welzijnsschakel, vereniging waar armen het woord nemen, wijkcentrum...)
- Burgers (afgevaardigde van buurtcomité, ...)
- Wonen (SHM, SVK, ..)
- Andere:

12. Welke bevolkingsgroepen bereikt jouw organisatie?

- Algemene bevolking (iedereen in Kontich)
- Specifieke doelgroep(en): (leeftijd, geslacht, socio-economische status, nationaliteit, buurt, sociaal netwerk, ...)

Geef aan met welke specifieke doelgroepen, indien van toepassing

Naam van jouw organisatie (niet verplicht): ...

Jouw functie (niet verplicht): ...

13. Opvolging en resultaat van deze bevraging

- Mogen wij jou eventueel contacteren voor verduidelijking? (ja – nee)
- Wil je graag betrokken worden bij initiatieven rond deze thema's? (ja – nee)
- Ontvang je graag in het voorjaar van 2019 het resultaat van deze bevraging? (ja – nee)

Vul hier je mailadres in indien je op 1 van de 3 bovenstaande vragen minstens 1 maal 'ja' aanduidde:

Jouw antwoorden worden vertrouwelijk en anoniem verwerkt. Hartelijk dank voor jouw medewerking!

BIJLAGE 2 – BEVRAGING FOCUSGROEP KONTICH

De focusgroepmethode is een interviewtechniek. Het is geen sessie waarin problemen opgelost worden of beslissingen worden genomen. De sterkte van focusgroepen ligt in het feit dat er enkel op de kernelementen wordt gefocust. Het is eerder de bedoeling naar reactie op (vast)stellingen over een bepaald onderwerp te streven dan complexe onderwerpen diepgaand en in detail te bestuderen.

Doel:

- De bedoeling van de focusgroep is om de resultaten van de bevraging (zie bijlage 1) verder uit te diepen met belangrijke stakeholders.
- Het doel is zicht te krijgen op volgende vragen: Welke betekenis zit er achter de antwoorden op de vragenlijst? Wie vindt welke zaken belangrijk en wat zijn de belangrijkste zaken? Is het nodig er iets aan te doen? Wat kunnen we eraan doen? Wie kan er iets aan doen? Wat zijn prioritaire doelgroepen en doelstellingen?

Wie: Deelnemers kan je halen uit de leden van je Huis van het Kind en de ruimere groep stakeholders die bijvoorbeeld bevroegd werd in de quickscan (professionals, beleidsmakers en leden van de bevolking). Andere sleutelinformanten kunnen in de groep worden opgenomen als ze een nuttige bijdrage kunnen leveren in het aanvullen en/of het toetsen van de informatie.

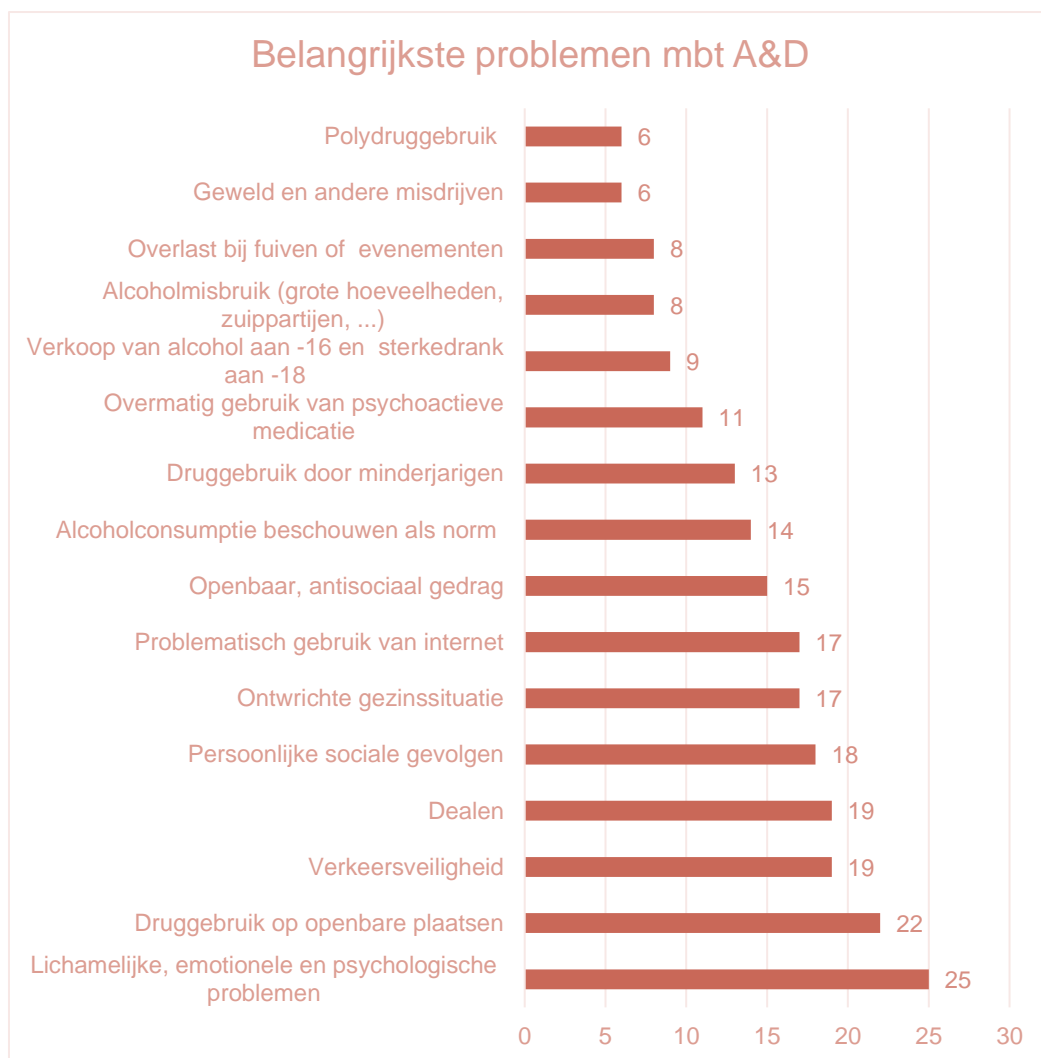
Duur: 2 uur

Opzet:

- Elke focusgroep wordt geleid door een **moderator**. De moderator leidt het hele proces in goede banen, door nieuwe onderwerpen of vragen voor te leggen en deelnemers aan te moedigen daarover te discussiëren. Deelnemers worden aangemoedigd om interactief te zijn over de voorgestelde onderwerpen. De moderator probeert zich niet te veel te mengen in deze interactie. Hij of zij controleert het proces, maar op een eerder subtiele manier.
- Een vooraf opgesteld **script** reikt de moderator de vragen aan die gesteld kunnen worden en de onderwerpen die behandeld moeten worden. Een script helpt de moderator om op het juiste spoor te blijven en de focusgroep binnen de vooropgestelde tijd af te ronden. In het script wordt telkens gestart met de resultaten van de bevraging, waaraan vervolgens enkele vragen worden gekoppeld ter verdieping. Zie de concrete uitwerking in het script hieronder dat werd gebruikt in het traject van Huis van het Kind – Kontich.
- Idealiter wordt de focusgroepsessie opgenomen zodat de moderator tijdens het gesprek geen notities hoeft te nemen. De moderator vat nadien de resultaten samen. De **neerslag** van de focusgroepsessies wordt aan de stakeholders doorgegeven.

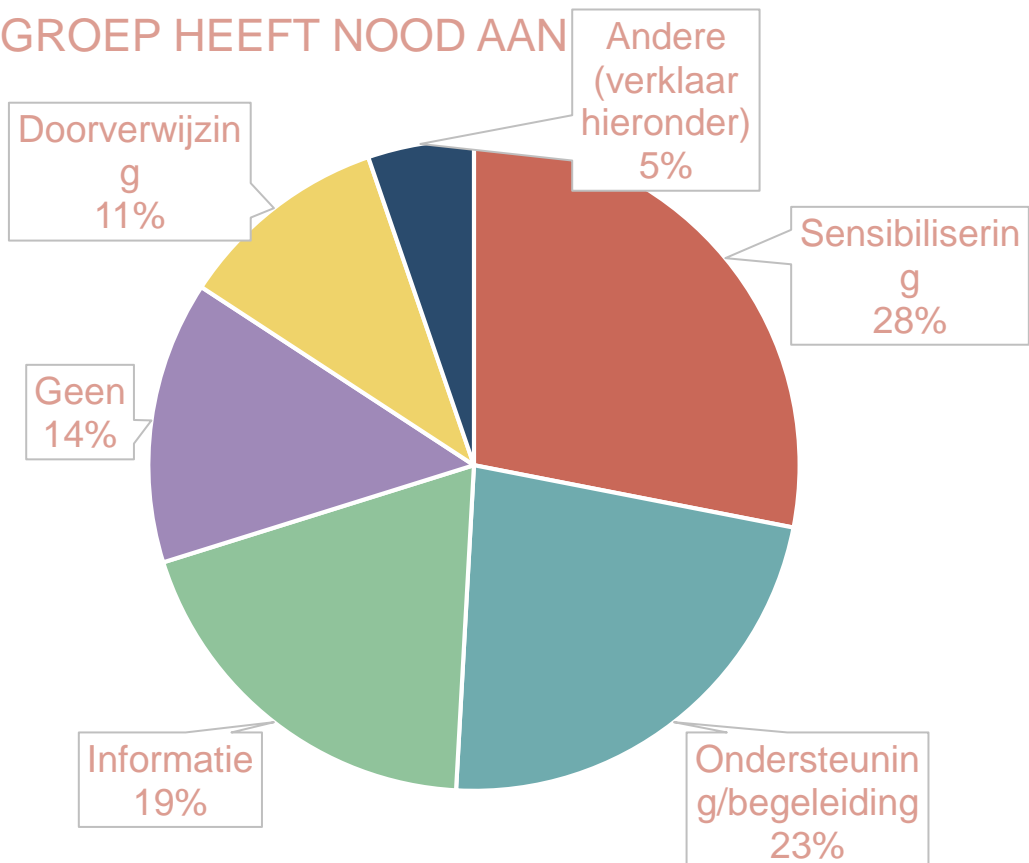
Twee hoofdfocussen: jongeren en gezinnen, en dan vooral de meest kwetsbare

Voor onze gemeente geldt:

DOELGROEP HEEFT NOOD AAN

THEMA 1 - ALCOHOL- EN DRUGGEBRUIK BIJ JONGEREN

1. Wat zijn de PROBLEMEN mbt A&D-gebruik bij jongeren in Kontich?

Uit de resultaten kwamen volgende zaken naar voren.

Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Is het <u>nodig en belangrijk</u> dat we hier iets aan doen?	

2. Over WELKE JONGEREN in Kontich gaat het? Welke jongeren verdienen prioritaire aandacht als het aankomt op A&D?	
Wat werd aangehaald in <u>vragenlijst</u> ?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Hebben we zicht op dit verhaal voor de meest <u>kwetsbare jongeren</u> ?	

3. Welke DOELEN stellen we voorop om hier iets aan te doen? Waaraan denken jullie om hier iets aan te doen?	
Wat kwam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Gelden voor de meest <u>kwetsbare jongeren</u> dezelfde doelen?	

4. HOE of met welke ACTIES kunnen we deze doelen bereiken?	
Wat kwam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat of zijn er nog andere voorbeelden en ideeën?	
Wat is er al?	
Voorbeelden van <u>evidence based</u> acties aanreiken?	
Hoe zeker zijn we dat we met deze acties de meest <u>kwetsbare jongeren</u> bereiken?	
Wat zijn <u>goede kanalen</u> om kwetsbare jongeren te bereiken?	

THEMA 2 - IMPACT OP HET GEZIN

1. Wat zijn de PROBLEMEN mbt A&D-gebruik in gezinnen in Kontich?	
Wat kwam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	

Is het <u>nodig en belangrijk</u> dat we hier iets aan doen?	

2. Over WELKE GEZINNEN in Kontich gaat het?	
Wat werd aangehaald in <u>vragenlijst</u> ?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Hebben we zicht op dit verhaal voor de meest <u>kwetsbare gezinnen</u> ?	

3. Welke DOELLEN stellen we voorop om hier iets aan te doen? Waaraan denken jullie om hier iets aan te doen?	
Wat kwam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Gelden voor de meest <u>kwetsbare gezinnen</u> dezelfde doelen?	

4. Met welke ACTIES/HOE kunnen we deze doelen bereiken?	
Wat kwam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat? of zijn er nog andere voorbeelden en ideeën?	
Wat is er al?	
Voorbeelden van <u>evidence based acties</u> aanreiken?	
Hoe zeker zijn we dat we met deze acties de meest <u>kwetsbare gezinnen</u> bereiken?	
Wat zijn <u>goede kanalen</u> om kwetsbare gezinnen te bereiken?	

THEMA 3 – DOORVERWIJZING

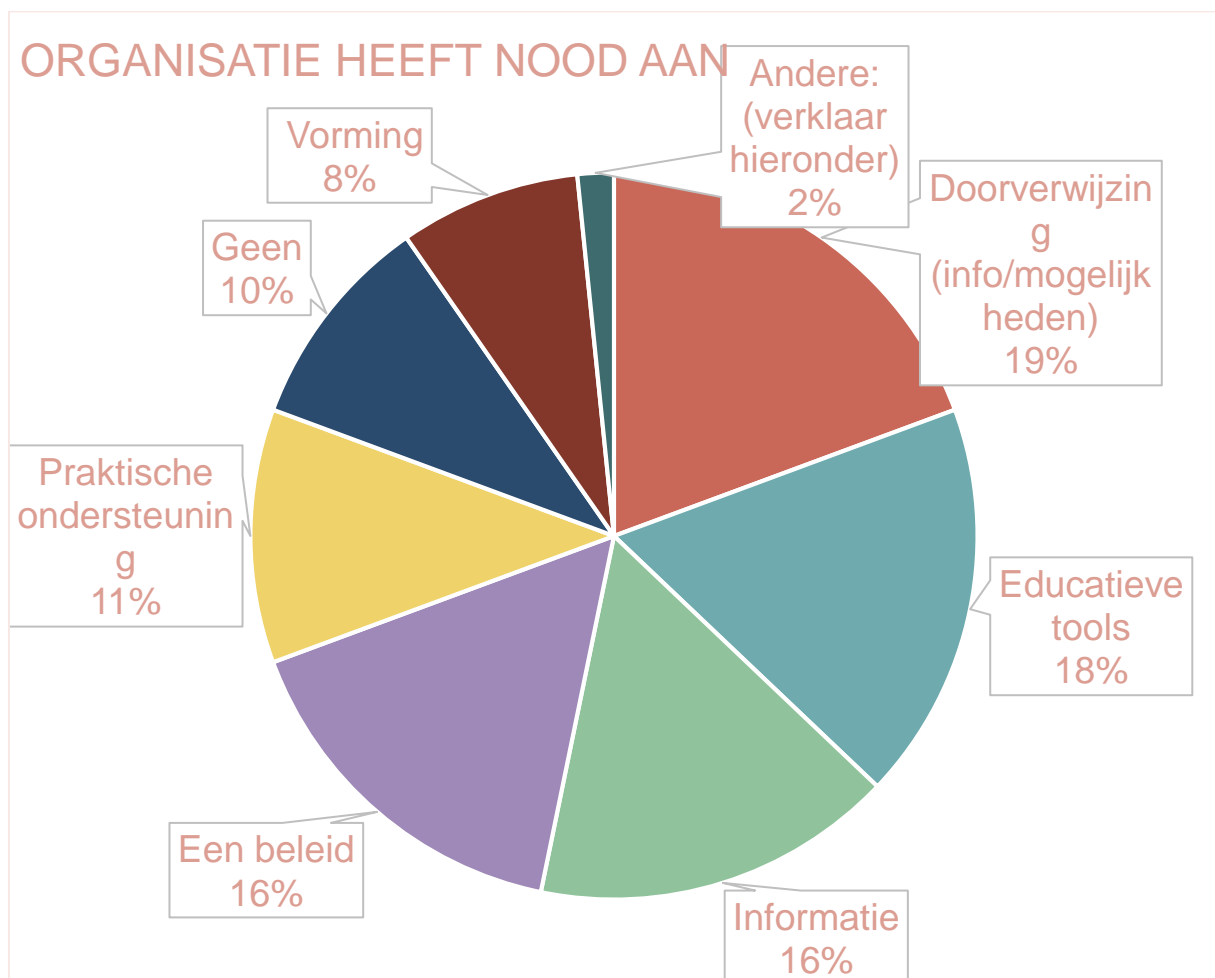
1. Wat zijn de PROBLEMEN ivm doorverwijzing voor A&D in Kontich?	
Wat kwam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	

Is het <u>nodig en belangrijk</u> dat we hier iets aan doen?	

2. Wat kunnen we DOEN om hieraan tegemoet te komen?	
Wat kam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat? of zijn er nog andere voorbeelden en ideeën?	
Wat is er al?	
Voorbeelden van <u>evidence based</u> acties aanreiken?	
Hoe zeker zijn we dat we met deze acties de meest <u>kwetsbare</u> groepen bereiken?	

THEMA 4 – INFORMATIE EN ONDERSTEUNING

1. Wat zijn de PROBLEMEN ivm informatie en ondersteuning over A&D in Kontich?	
Wat kam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Is het <u>nodig en belangrijk</u> dat we hier iets aan doen?	

2. Wat kunnen we DOEN om hieraan tegemoet te komen? Waaraan denken jullie om hier iets aan te doen?	
Wat kam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat? of zijn er nog andere voorbeelden en ideeën?	
Wat is er al?	
Voorbeelden van <u>evidence based</u> acties aanreiken?	
Hoe zeker zijn we dat we met deze acties de meest <u>kwetsbare gezinnen</u> bereiken?	

THEMA 5 - ANDERE THEMA'S PSYCHOACTIEVE MEDICATIE, GOKKEN EN GAMEN

We hebben het nu vooral gehad over A&D. Hoe zit het met psychoactieve medicatie, gokken en gamen?

1. Wat zijn de grootste ANDERE PROBLEMEN in Kontich?	
Wat kam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat?	
Is het <u>nodig en belangrijk</u> dat we hier iets aan doen?	

2. Wat kunnen we DOEN om hieraan tegemoet te komen? Waaraan denken jullie om hier iets aan te doen?	
Wat kam uit de <u>vragenlijst</u> naar voren?	
Hoe zien <u>jullie</u> dat? en zijn er andere voorbeelden en ideeën?	
Wat is er al?	
Voorbeelden van <u>evidence based</u> acties aanreiken?	

Hoe zeker zijn we dat we met deze acties de meest kwetsbare gezinnen bereiken?

